

4.1 Učněm ve Vlašimi

V září 1958, čtvrt roku před čtrnáctými narozeninami, jsem se na dva roky stal učněm - universálním nástrojařem v Blanických strojárnách (BS) ve Vlašimi. Učil jsem se sice pro karlínskou Teslu, nicméně prakticky jsem byl "učedníkem" ve vlašimské Zbrojovce. Že šlo o továrnu, která se tam přestěhovala z žižkovské Jeseniovy ulice (**B**ellot & **S**ellier). Učňovský život se odehrával ve třech do značné míry samostatných prostředích:

- a) internát
- b) dílna
- c) škola

Internát byl dvoupatrová budova ve Velíšské ulici na jižním okraji východní, k zámku přiléhající části zámeckého parku. V přízemí byla kuchyň, jídelna, šatna (každý jsme měli úzkou dřevěnou skříňku s visacím zámekem) a další hospodářské prostory. K každému z poschodí bylo 10 "pokojů" k ubytování; na pokoji nás bývalo 5, rozhodně ze začátku tam nebyly palandy, ale nejsem si jist, zda během mého pobytu jimi pokoje nevybavili - pakli ano, rozhodně jsem spal dole. Dále byly v poschodích záchody, umývárny, v druhém patře klubovna s nepříliš bohatou knihovnou, na jejímž místě v prvním patře byl prostor, kde se denně konal "nástup" a denní hlášení - jako na vojně. Jeden pokoj v prvním patře sloužil jako pracovna vychovatelů, tzv. vychovatelna. Během prvního roku učení bydleli v prvním patře učni z 2. ročníku (někteří byli pro BS, většinou však pro karlínskou Teslu i další pražské podniky), v druhém jsme byli my - "bažanti", zas jak pro místní BS, tak pro Teslu Karlín a Teslu Holešovice, a asi ve dvou pokojích byli učni třetího ročníku, ti už jen pro BS¹.

Po mém nástupu vedl internát Efrém Vicherek, aktivní a "zažraný" komunista, nicméně povahy celkem mírné. Ten však už během mého prvního ročníku odešel se dále politicky vzdělávat a pak už se věnoval jen politické práci a internát vedl Kurt Zápotocký, původním povoláním frézař, muž hrubý, drsný a tvrdý. Pro mne, který jsem byl svým způsobem objektem šikany od spoluúčnů, byla nemožnost zastání u vedení internátu hodně nepříjemnou skutečností. S dalšími dvěma vychovateli - Bohumilem Štorcem (původně učitel, snad češtinář) a Věrou Vlčkovou (pův. dělnice) se dalo vyjít docela dobře. Po Vicherkově odchodu do politicko-agitační činnosti žádný plnoúvazkový vychovatel nenastoupil. Zřejmě největším problémem při rozvrhu služeb vychovatelů byly noční služby, které jsme vnímali především jako ranní buzení, a tak v internátě ubytovali Stanislava Kapustu (snad průmyslováka, a hlavně velmi důležitého hráče místního fotbalového týmu), který dělal dvakrát týdně "buditele".

V internátě jsem byl velice nerad. Kromě vychovatele Zápotockého mi znepríjemňovali život spoluúčnové. Tehdy se o šikaně nemluvilo, ale dnes by se asi řeklo, že jsem byl cílem šikany. Na "pokoji" č. 7 jsem byl ubytován se spoluučni z karlínské Tesly Zdňkem Bečvářem, Jiřím Drahotou, Bohoušem Košnářem a Jardou Fialou. Bylo mi mezi nimi tak nedobře, že jsem požádal o přestěhování na pokoj s kluky z okolí Vlašimi, kteří se učili pro vlašimskou Zbrojovku; byli to Pepík Pazour z Ratají z Vlašimi (přezdíváný Mandrill), Mirek Hospergr z

¹ Učňovský poměr tehdy trval zpravidla 3 roky (výjimečně u primitivnějších oborů 2 roky), první dva roky byla ve stejné míře zastoupena teoretická i praktická výuka, poslední rok byla teorie jen jeden den a zbývající 4 dny v týdnu už učňové trávili přímo na pracovištích, kde měli být po vyučení

Trhového Štěpánova (Klasik), Mirek Vopálka z Čechtic (Chaplin) a Jarda Šturm z Divišova. I když ani sdílení pokoje s nimi pro mne nebylo bez problémů, rozhodně jsem si polepšil.

Kromě problémů se spoluučni z prvního ročníku na mne asi více než na ostatní doléhalo povýšené chování druháků vůči nám bažantům. Zde jsem nacházel zastání i těch několika v internátě zapsaných třetáků.

Internát - foto 1987 →

Pobyt v internátě byl spojen i s příjemnými setkáními s lidmi. Jednou při službě v kuchyni (tu drželo denně 4 až 5 učňů) během škrábání brambor přišla řeč na trávení neděle. Netajil jsem, že pro mne je stěžejní návštěva kostela ("No, kam chodí slušný člověk v neděli? ... Přece do kostela). Na reakci kluků si nevzpomínám, ale paní kuchařka Alžběta Vaňkátová (vdaná, matka syna Rudolfa² a dcery Elišky o trochu starších než jsem já) mi nejen pověděla, že je evangelička, ale dověděl jsem se od ní řadu zajímavých a užitečných informací. Pověděla mi o Karlu Kolmanovi a jeho službě v kazatelské stanici tehdejší Jednoty československé (dnešní Církev bratrská) v Trhovém Štěpánově, dověděl jsem se od ní, že je tam členem i ředitel naší učňovské školy (tedy teoretické výuky) František Šíma, jehož manželka dělala pro internátní kuchyň hospodářku³. Záhy po tomto rozhovoru jsem začal

² Pozdější kurátor Benešovského sboru, nositel vyznamenání Blanický rytíř (in memoriam 2004).

Rozhodnutím neziskových organizací Podblanicka získává čestnou cenu Blanický rytíř za celoživotní dílo pan Rudolf Vaňkát z Vlašimi, in memoriam.

Pan Rudolf Vaňkát se narodil 25. listopadu 1943 v Dolních Kralovicích. Dětství prožil v Souticích a v Trhovém Štěpánově, kde navštěvoval základní školu, v padesátých letech minulého století se jeho rodina přestěhovala do Vlašimi. Vyučil se holičem, později pracoval v kladenských ocelárnách a ve vlašimské zbrojovce. V minulém režimu neměl život jednoduchý.

Před nástupem do vojenské základní služby utrpěl vážný úraz při havárii. Tato velmi bolestivá životní epizoda mu zanechala nepohyblivou pravou ruku, ale i důsledné varování pro další životní cestu, že nelze žít tzv. svobodně jen podle svého, ale že je třeba vrátit se zpět na cestu k Bohu.

Léta byl kurátorem benešovského sboru Českobratrské církve evangelické. Stál uprostřed vlašimského společenství evangeliků jako přirozená autorita a všechny svým způsobem podporoval. Jeho charakteristické vlídné oslovení - "drahý bratře" a "milé dítě" - vzbuzovalo oprávněný dojem, že vás rád vidí. A také ano. Každý byl pro něj důležitý, měl vždycky čas pro lidi kolem sebe.

Po velkých přípravách 1. ledna 1993 spolu s přáteli právě z okruhu Českobratrské církve evangelické formálně zahajují činnost občanského sdružení Exodus, jehož se Rudolf Vaňkát stává ředitelem. Myšlenka na zřízení tohoto střediska křesťanské pomoci mladým v krizi v něm zrála dlouho. Rudolf Vaňkát chtěl pomáhat mladým lidem, kteří nemají kam jít, kteří se dostali do vážného konfliktu s rodinou, společností i se sebou samými. Na počátku 90. let minulého století se podařilo pronajmout tzv. Šmahovu vilu ve Vlašimi, kde za velmi těžkých podmínek začaly resocializační programy pro mládež. Později se občanskému sdružení Exodus podařilo za významného vlastního finančního příspěví rodiny Rudolfa Vaňkátá zakoupit čtyřpodlažní objekt v Benešovské ulici ve Vlašimi. Klidný, moudrý a znalý bolesti lidských duší, vrátil Rudolf Vaňkát mladým lidem zdravé názory a správné sebevědomí pro život. Jeho velkou oporou v životě i práci pro druhé mu byla jeho manželka Iva.

Na konci loňského dubna odešel Rudolf Vaňkát po deseti letech usilovné a vysilující práce v Exodu do důchodu. V listopadu 2003 oslavil 60. narozeniny a za dva měsíce na to - 26. ledna 2004 - byl odvolán z tohoto života na věčnost.

Osobnost Rudolfa Vaňkátá ztělesňuje pro obyvatele Podblanicka nejen rytířské vlastnosti, ale do budoucna zanechává nesmazatelnou normu pro hodnoty podblanického kulturního dědictví v tom nejširším slova smyslu.

<http://tourist.posazavi.com/de/Article.aspx?ArticleId=121> (9.4.2004)

³ S Šimovými jsem se naposled viděl někdy v 90. letech 20. století. Žili tehdy v Netolicích, a když jsem byl na programátorském školení v Českých Budějovicích, s pomocí br. kazatele Pavla Urbana jsem na ně získal kontakt a zajel je navštívit.

jezdit do Trhového Štěpánova na biblické hodiny (osobní volno jsme měli jen druhou polovinu středečního odpoledne - a to zrovna byla doba biblických hodin). A když už se zmiňuji o kuchyni, kromě paní Vaňkátové tam pracoval kuchař (Václav?) Hokynář, o němž jsem se po letech dověděl, že spáchal sebevraždu, a pomocná pracovnice Fanyňka, žena dost primitivní, zbožná katolička, natolik však otevřená, že mě coby evangelíka vnímala kladně.

Dílna byla v areálu Blanických strojíren, což byla velká oplocená, do značné míry zalesněná plocha na jižním či jihovýchodním konci Vlašimi, na níž byly většinou přízemní stavby, v nichž byla jednotlivá pracoviště. V jedné z nich, asi 8 minut cesty od hlavní vrátnice, byla učňovská dílna (a v téže budově bylo i další pracoviště, snad technická kontrola). Učňové prvního ročníku byli rozděleni do 6 skupin - 2 skupiny strojních zámečníků, 2 soustružníků, a po jedné skupině nástrojařů a frézařů. Určité počáteční období jsme měli dílenskou výuku společnou, a to u svěráků. Hlavním úkolem bylo z kvádrů obyčejné strojní oceli udělat kladivo, což spočívalo především v odpilování velkého množství materiálu (na fréze jsme to udělat nesměli), abychom se naučili pilovat. Když nás pak rozdělili do oborů, docela jsme my, nástrojaři a zámečníci, záviděli soustružníkům a frézařům, že se loučí se svěrákem a pilníky. Ve skupině nástrojařů nás bylo 14, 6 pro Teslu Karlín (Zdeněk Bečvář, Jirka Drahota, Pavel Sobotka, Petr Stejskal, Jirka Šlapeta a já) a zbytek pro Blanické strojírný (Slávek Kučera, Jirka Vojta a Jarda Krunert z Vlašimi, Franta Urbanec z Domašína, Pepa Pazour z Ratají u Vlašimi a Dědič [křestní jméno si nepamatuji] ze Lhoty Bubeneč u Čechtí). Mistrem skupiny nástrojařů byl Václav Holejšovský.

S většinou spoluučňů jsem se po odchodu z učiliště, resp. z Tesly Karlín neseťkal a nevím o nich. Pavel Sobotka si vzal dceru obchodníka Aloise Dluhoše (a něm někdy později) a jednou před vánočními prodával před obchodem Nad vodovodem kapry, s frézařem Jardou Fialou jsem se setkal asi někdy v 70. letech - pracoval ve vlakové poště, Jirka Šlapeta se po restitucích stal majitelem a provozovatelem hotelu Tulipán v Průhoncích.

Podle zákoníku práce jsme jako mladiství do 16 let měli denní 6hodinovou pracovní dobu. Snad přes polovinu učební doby jsme chodili střídavě jeden týden do školy a jeden týden do dílny. Pracovali jsme od 7:30 do 13:30, úklid pracoviště jsme dělali až po pracovní době - kromě soboty, kdy byla pracovní doba od 6 do 12 hodin a úklid proběhl v jejím rámci. Od pondělí do pátku se od továrny rozjížděly autobusy zhruba ve 14:20, v sobotu ve 12:20. Na nádraží to bylo poněkud dál, a tak sobotní vlak ve 12:20 se stíhal docela těžko a často jsem jezdil až ve 13:40.

Práce na dílně mi nešla. Na vysvědčení jsem dostával trojku, a to zřejmě s přihlédnutím k výbornému prospěchu, který jsem měl ve škole. Když jsem jednou protestoval proti povinné účasti v prvomájovém průvodu, naznačil mi mistr, že kdyby on jednal striktně podle pravidel, mohl by mi klidně dát pětku z odborného výcviku.

V prosté místnosti přilehlé k dílně sídlil ředitel celého učiliště Josef (?) Janeček, jistě řádně prokádaný komunist, nicméně muž celkem slušný a přístupný. Vedle dílny měl i svou místnost jistý soudruh Čambula, jehož roli jsem nepochopil, ale vypadal důležitě, výstupní kontrolor Kadlec, kterému spoluučňové říkali "Ježíš", což mě doslova štvalo (nechápu, kde tu přezdívku vzal; byl to nenápadný, nevýrazný člověk mírné povahy) a sekretářka. Vzadu v dílně byla výdejna náradí, kde pracovali muž a žena, onen muž Matěj Fajtl nebyl učni oblíben a za výroky na jeho adresu padly dvě dvojky z chování.

Škola byla světlou stránkou mého vlašimského působení. Jak už jsem se zmínil, její ředitel František Šíma byl pietisticky orientovaný křesťan a i ostatní učitelé byli sympatičtí a slušní. Pana učitele Prokopa⁴ jsem měl zpočátku na matematiku, tělocvik a civilní obranu (matematika neměli, Prokop byl češtinář a tělocvikář), na češtinu jsme měli externistu sympatického fotbalového brankáře Procházku (byl to snad češtinář z gymnázia), na technologii pana ředitele Šímu, na fyziku benešováka Vyskočila, který svůj výklad doslova "prošpikovával" oslovenými "soudruzi", jak jen to trochu syntakticky šlo, zařadil dotaz "rozumíte?" a delší souvšití končil tazací frází "že je to pravda?". Mezi vyučovacím předměty byla i nauka o materiálu a technické kreslení. Výuka měla docela slušnou úroveň. Např. pružnost a pevnost, jak jsem ji znal z nauky materiálu, stačilo obléci do tenzorového hávu, a docela jsem s ní vystačil v teorii kontinua na MFF.

Velkým obohacením učitelského sboru bylo, když tam v pololetí mého 1. ročníku nastoupil 25letý průmyslovák Josef Tomaides z Trhového Štěpánova⁵, který se stal naším třídním učitelem (ve třídě jsme byli nástrojaři a frézaři, na technologii jsme se dělili) a převzal výuku matematiky a nástrojařské technologie. Kázeňsky učně zvládal, a při tom byl zdvořilý a laskavý. Učil velmi dobře a mne v mém zájmu o matematiku podporoval. Na průmyslovce základy matematické analýzy neměl, a tak došlo k takové neobvyklé situaci, že jsem ho s jejími základy seznamoval. Když jsem se s ním asi po 40 letech sešel (pravděpodobně r.

⁴ S panem učitelem Prokopem jsem se potkal, když mě a svou maminku pozval Ruda Vaňkát na oběd po mé kazatelské službě ve Vlašimi; bylo to r. 2000 nebo 2001. Asi bychom se nepoznali nebýt Rudovy maminky, ale velice mě potěšilo, že si na mne pamatoval.

⁵ Pozdější ředitel učňovské školy a po r. 1989 starosta Trhového Štěpánova, nositel vyznamenání Blanický rytíř z r. 2006 (za celoživotní dílo, zejména za úsilí o zachování kulturního a přírodního dědictví Podblanicka a za výchovnou činnost), zem. 19. 2. 2009.

Josef Tomaides se narodil 21. 1. 1934 v Trhovém Štěpánově. Po absolvování vyšší průmyslové školy strojnické v roce 1954 začal Josef Tomaides pracovat jako výzkumný asistent. Od roku 1959 začal pracovat jako učitel odborných předmětů na Odborném učilišti při Blanických strojárnách ve Vlašimi. Postupně si doplnil pedagogické vzdělání a plně se začal věnovat kantořině. Stal se z něho uznávaný odborník v oblasti strojírenské technologie a v oblasti strojního obrábění. Za jeho pedagogickou práci stojí několik tisíc velmi dobře připravených absolventů školy. V té dlouhé řadě absolventů by se velmi těžko hledal takový, který má na pana učitele špatné vzpomínky, převážná část jich při setkáních po řadě let vyslovuje uznání jeho pedagogickému i lidskému mistrovství. Velkou řadu svých žáků inspiroval k dalšímu studiu a pomohl jim nastartovat odbornou i vědeckou kariéru. Své velmi dobré odborné i lidské vlastnosti uplatňoval ve funkci zástupce ředitele školy od poloviny šedesátých let minulého století. Jeho odborné, pedagogické i metodologické schopnosti byly využívány v publikační činnosti. Jako spoluautor mnoha odborných učebnic i názorných pomůcek ve výše uvedených oborech předával své zkušenosti. Učebnice sloužily i široké odborné veřejnosti v oblasti strojírenství. Po celou dobu své pedagogické činnosti spojoval průmyslovou výrobu s ochranou životního prostředí, i když tomu doba vždy nepřála.

Nejenom pedagogické, ale i lidské vlastnosti předurčily pana Josefa Tomaidesa k vykonávání mnoha dalších funkcí spojených s pracovním i veřejným životem. Jistě nejvýznamnější z nich je starostování v Trhovém Štěpánově a to nepřetržitě v letech 1990 až 2007, od té doby dodnes zastává funkci místostarosty. Za zmínku stojí jistě i to, že starostou obce Trhový Štěpánov byl i jeho otec a děd. Josef Tomaides prosadil zřízení skládky komunálního odpadu v Trhovém Štěpánově a pomohl zabezpečit finanční prostředky pro její výstavbu. Stál u založení ekologického sdružení obcí EKOSO sloužícího k zajištění provozu skládky a vytvořil podmínky pro zapojení 47 okolních obcí z Vlašimska a Kutnohorska do sdružení. Dnes skládka funguje již desátým rokem a je možno konstatovat, že je vzorem pro jiná obdobná zařízení z hlediska jejího řešení, dlouhodobě udržitelného financování a zejména z hlediska minimálního vlivu na životní prostředí. Za působení Josefa Tomaidesa ve funkci starosty se podařilo plně plynofikovat Trhový Štěpánov, vybudovat čistírnu odpadních vod a splaškovou kanalizaci. Trhový Štěpánov se vzorně stará o významnou zeleň a o významné i drobné památky ve svém správním obvodu. Jmenovat je možno vybudování muzea ve starobylém domě v historickém centru města, obnovu drobných sakrálních objektů či obnovu židovského hřbitova. Obec vydává vlastní zdařilý zpravodaj a daří se jí zapojovat do dění v obci místní občany. Josef Tomaides se též angažuje v místní Tělocvičné jednotě Sokol.

Po celý život se Josef Tomaides řídí slovy J. A. Komenského: "Život činný je opravdový život. Zahálka je hrobem člověka zaživa. Co máš dělat, do toho se dej s chutí. Co sám můžeš udělat, to nečekej od druhých, a bez příčiny neotálej s ničím. Když můžeš někomu pomoci, učiň to s největší radostí."

<http://www.blanickyrytir.cz/cs/5-2006>

2000 nebo 2001 - po kázání ve Vlašimi), ještě na to vzpomínal, a věděla o tom i jeho dcera Eva, která se v době mého pobytu v "učňáku" narodila (24.12.1959), a s níž jsem se při své návštěvě u Tomaidesů v Trhovém Štěpánově koncem 20. či začátem 21. století sešel.

Dalšími učiteli, kteří v učilišti nepůsobili celé dva roky mého pobytu, byli motocyklový závodník Šmaus z Benešova (byl snad docela oblíbený, ale nepamatuji si na něho), strojař Karel Němec, který nás učil technické kreslení a jehož nápadem dělat technické výkresy modelů - šlo o různé hračky - jsem se nechal inspirovat, když jsem o 12 let později technické kreslení na lovosickém gymnáziu učil, a konečně "zkrachovaný politik" (tak jsme ho nazývali, jinak on tehdy byl komunistům dobře sloužícím politikem) bývalý vychovatel Efrém Vicherek.

Školu ve Vlašimi jsem měl rád a bylo pro mne příjemné její budovu po 4 desetiletích navštívit. Tehdy sloužila sociální organizaci Exodus, jejímž ředitelem byl Ruda Vaňkát, a kde se v neděli konaly bohoslužby vlašimské kazatelské stanice benešovského sboru.

Organizace učňovského života. V prvním ročníku jsme chodili první tři dny v týdnu do školy, druhé tři dny do dílny. Vyučování bylo denně 6 vyučovacích hodin - od 8:00 do 13:10, na dílně jsme pracovali od 7:30 do 13:30, pak následoval úklid pracoviště, takže jsme zpravidla dílnu opouštěli až krátce před 14. hodinou. V sobotu jsme začínali v 6:00, uklízet jsme směli už před koncem pracovní doby tak, abychom ve 12:00 mohli dílnu opustit. Stihnout autobusy vyjíždějící zpravidla ve 12:20 od továrny bylo možné, avšak chytout vlak odjíždějící ve 12:20 z nádraží bylo téměř nemožné, a tak jsem do Prahy jezdil až vlakem v 13:40. Do internátu jsme se měli vracet v neděli večer, pak se ale zaběhala praxe, že jsme jezdili až v pondělí ráno v 6:10 z Prahy; škola byla při silnici z Benešova a autobus měl zastávku na Palackého nám. ještě na levém břehu Blanice, takže se škola dala pohodlně stihnout.

V druhém ročníku se dny na dílně a ve škole vyměnily. Už si nepamatuji, jak to bylo cestami do Vlašimi, asi jsem jezdil v neděli večer, ale v sobotu se dalo z Vlašimi odjet autobusem už před 12. hodinou (výuka začínala v 6:00).

Jako mladiství do 18 let jsme měli tři týdny dovolené, byla to o týden prodloužená celozávodní dovolená. Mimo dovolenou jsme o prázdninách chodili denně na dílnu, nemýlili se, tak na směny.

V průběhu druhého ročníku se stal hlavním ředitelem učiliště pan (či vlastně soudruh) Čambula, švagr Kurta Zápotockého. I když zavedl některá formální zlepšení, jako úklid v pracovní době, práce na dílně od 8:00 hodin, což mnohým umožnilo přijíždět do Vlašimi pozdějším autobusem, tak se za jeho vedení učilištní atmosféra stala dusnější. Myslím, že chtěl, aby i v sobotu byla práce i škola od 8 do 14 (resp. 13:10), což by z hlediska dojíždění bylo příšerné; tento nesmysl si neprosadil. Zavedl ovšem ne zrovna příjemný režim "týden škola a týden dílna".

Život v internátě byl dost nepříjemný. Ve středu jsme dělali "generální úklid" pokoje - ano, i okna jsme museli mýt každý týden! Aspoň jsem se to trochu naučil. Po skončení úklidu jsme měli do 20 hodin osobní volno (večeřet bylo možno po návratu). Mně se hodilo, že jsem mohl jezdit na biblické hodiny do Trhového Štěpánova. Ostatní čtyři odpoledne

jsme byli buď v areálu internátu (uvnitř nebo na hřišti), případně jsme byli vysláni na nějakou brigádu (dost často) či ne zrovna příjemnou sportovní akci (třeba běh před Kurtovým mopedem). Někdy se šlo povinně na nějaký film, např. *Komunista*. V posledním půlroce jsme intenzivně nacvičovali na spartakiádu⁶. Hledal jsem cesty, jak z internátu uniknout. A tak jsem se stal členem **radistického kroužku Svazarmu** (vzpomínám si, že jsme se učili rychle chytat morseovku, a také jsme nějaké dráty pájeli) a nějakou dobu jsem dělal i **vedoucího pionýrskému oddílu** (už nevím, co jsem vlastně s pionýry dělal, jen vzpomínám na výlet na Jemniště s možností koupání, za což jsem pak byl hodně kritizován, ovšem vím, že jsem si při tom počínal odpovědně). Pionýry jsem vedl jako člen ČSM, kam jsem byl zapsán ještě na základní škole zcela bez vlastní iniciativy.

Praha, 19 a 20/09/2017, opr. 7/01/2019

Z internátu jsem jezdil na neděle domů. V sobotu se končilo dříve; na dílně se pracovalo od 6 do 12 h, pokud byla škola, byla od 6 do 11:10. A tak z dílny dal stihnout vlak ve 12:20 (byl to dost spěch, z dílny to na nádraží téměř 2 km byly), někdy jsem jezdil až ve 13:40, dřívější konec školy umožnil použít autobus před 12 hodinou. Pro cesty jsem měl průkaz na slevu (vlak jsem platil polovinu tj. ze/do Strašnic 5 Kčs, autobus zhruba třetinu, což bylo - nemýlím-li se 5,40 Kčs). Zpátky do Vlašimi jsem se vracíval autobusem, následovala-li dílna, tak v neděli večer, z Prahy někdy po 19. hodině, do školy se to stihlo pd ranního autobusu, který zastavoval i na Palackého náměstí nedaleko školy (vychovatelé ovšem pondělní ranní příjezd neviděli rádi). Život v Praze probíhal dost nezávisle na tom vlašimském.

První měsíce po nástupu do učení jsem v sobotu večer jsem chodíval na Zborov **za Otylkou**⁷. V neděli jsem býval ve Strašnicích na bohoslužbách a Otylka tam chodívala se mnou. Nedělní odpoledne pak jsem trávil v rodinném kruhu.

Jarda trávil hodně času na tenise a tam se seznámil s rodinou vinohradského baptistického kazatele **Miloše Šolce**. A jednou - bylo to krátce po začátku mého učňovského období - přijal pozvání k nim do sboru. A netrvalo dlouho, a Jarda tam vzal s sebou i mne. Sborový život **u baptistů** byl velmi čilý; pro mne bylo důležité, že se tam mládež scházela v sobotu večer; bohoslužebná shromáždění (tam se mluvilo stručně o *shromážděních*) byla v neděli od 9 h a hlavní pak od 15 h, přičemž oběma předcházely modlitební hodiny. Život v baptistickém sboru mě velice zaujal a líbil se mi, tamní zbožnost mi připadala více prožívaná, a tak jsem tam chodíval častěji. Začal jsem do mládeže chodit pravidelně, začal jsem chodit i na nedělní odpolední shromáždění. Evangelikální či pietistická víra a zbožnost⁸ mě hodně oslovily a svůj duchovní domov jsem zažíval právě u baptistů. Časem jsem přestal v neděli dopoledne chodit do Strašnic a navštěvoval jsem obě nedělní shromáždění na Jiřího nám., někdy včetně modlitebních chvil (dopolední vedl br. Jarda Pěkný, odpolední br. Antonín

⁶ Vychovatelé měli v mém případě dilema. Má účast na spartakiádě by znamenala ohrožení její kvality. Na druhé straně celkem pochopitelně mi nechtěli o spartakiádním víkendů dát volno za to, že jsem nešika. A tak mě vybavili reproduktorem a udělali ze mne organizátora.

⁷ Otylka (Otilie) Filipová, spolužačka z 5. až 8. třídy, navštěvovala dvouletou ekonomickou školu, připravující na práci v kanceláři; vím, že hodně času věnovala těsnopisu.

⁸ V té době k tomu patřilo odmítání různých "světských" akcí a projevů jako tance a v menší míře i divadla nebo kina. Do tanečních jsem nechodil, do kina jen na povinné filmy v učení, a pak až před maturitou kvůli případnému maturitnímu tématu z češtiny, v divadle jsem v té době asi také nebyl.

Procházka). Chtěl jsem být dobrým křesťanem, a v prostředí, kde jsem se pohyboval, k tomu tehdy kromě potlačení "světských radovánek" patřilo přijetí dogmatu o verbální inspiraci Písma, což znamenalo i kritický pohled na evoluci a s ní související pohledy. Už si na své tehdejší představy nevzpomínám, ale biblický den pro mne znamenal určitou etapu tvoření, a myslím, že ani evoluční teorie nebyla pro mne kamenem úrazu, neboť jsem ji chápal jako prostředek Božího tvoření. Naprosto dogmaticky jsem bral verš 1.Kor.11.15 (tehdy byl k dispozici jen v kralickém znění) - korespondoval s mým vkusem.

Otylka byla velice hodná, milá a sympatická dívka. Můj zvýšený zájem o duchovní svět však neprožívala, a také předpokládala, že v druhém ročníku střední školy bude navštěvovat **taneční hodiny**, což bylo pro mne zcela nepřijatelné. A tak jsme se scházivali méně a méně, až jsme se vídat přestali, i když jsme vzájemně na sebe v dobrém vzpomínali. K omezení scházení se s Otylkou vedla i skutečnost, že se na Jiřího nám. zavedly samostatné schůzky mladší mládeže, kam jsem věkem patřil, a které byly od asi od 17 h. Ze "straší mládeže" tyto schůzky garantovala Lila (Lydie) Lehotzká a účastnili se jich sourozenci Miloš, Pepa a Bohunka Šolcovi (1942, 1943, 1943), Vláďa Hejl (1942), Jana Vožehová (1943), Jana Havelíková (asi 1944, nějak se brzy ztratila z obzoru), Dančo Podval, Slávek Procházka, Jirka John a Květa Michálková - možná jsem na někoho zapomněl. Kroužek se postupně rozrůstal - k tomu se vrátím na jiném místě.

Důležitým datem pro mne byla neděle **28. prosince 1958**. Komunisté ji vyhlásili pracovním dnem (a asi 31. prosinec dnem pracovního klidu - to oni dělávali), a tak bylo hlavní, evangelizačně orientované, shromáždění večer. Na výzvu, kdo chce vědomě jít za Kristem, jsem tehdy povstal. Tím jsem se do společenství sboru hlouběji začlenil a otevřela se otázka mého křtu ponořením. Baptisté křest novorozenat pokropením neuznávali (a neuznávají). Tatínek mi to tehdy nedovolil s tím, že až budu plnoletý, tak si v tomto směru budu moci dělat, co chci. I když i době získání plnoletosti jsem považoval za správnější formu křtu ponoření spojené s vyznáním víry, vzhledem k určité ekumenické citlivosti jsem nechtěl negovat onu rozšířenější formu křtu, kterou jsem jako novorozeně přijal, a baptisticky jsem pokřtěn nebyl. Ale o tom až na jiném místě.

Vděčně vzpomínám na cesty z Vlašimi do Trhového Štěpánova na biblické hodiny. Br. Karel Kolman si tam (před válkou) postavil vilu, v níž nejnižší patro (ze zahrady přízemí, z ulice suterén) zaujímala především modlitebna, kde se konávaly nedělní bohoslužby a mimo topnou sezónu i středeční biblické hodiny. Trhový Štěpánov byl tehdy kazatelskou stanicí kutnohorského sboru tehdejší Jednoty českobratrské (dnešní Církev bratrská, původně Svobodná reformovaná církev), kde působil kazatel Jaromír Štifter. Štěpánovské společenství však bylo hodně samostatné, staral se o ně duchovně Karel Kolman za pomoci svého zetě Pavla Kalety. Duchovně si byly Jednota českobratrská a Bratrská jednota baptistů hodně blízké, s tím, že Jednota českobratrská uznávala obě základní formy křtu. Myslím, že na naši církev se obě dívaly dost kriticky, zdála se jim málo duchovní; tento pohled asi realitě dost odpovídal a tehdy jsem jej přijímal. Přesto rozlišování našich farářů na věřící a nevěřící mi znělo dost divně.

Na br. Karla Kolmana a jeho hlubokou prožívanou osobní zbožnost velice vděčně vzpomínám a vnímám ji jako jeden z výrazně pozitivních vlivů, které utvářely mé myšlení, mé postoje - mou víru.

V naší rodině se předpokládalo, že po vyučení budu moci studovat a budu studovat. Myslím, že já jsem v tomto ohledu byl rozkolísaný. Pro mne bylo důležité, že jsem křesťan. Vládnoucí komunistický režim jsem chápal jako dílo antikristovo, a rozhodně jsem nebyl ochoten k nějakým kompromisům s ním. Představa, že budu třeba celý život dělník, a při tom v nějaké formě kázat evangelium, pro mne byla docela přijatelná. Myšlenky na případné studium oscillovaly mezi matematicko-fyzikální fakultou a teologií.

Do období mého pobytu ve vlašimském internátě patří i první pobyt v nemocnici. Při tělocviku jsem si pohmoždil kotník a lékaři rozhodli nohu znehybnit sádro. Myslím, že v Praze tehdy dělali sádra tak, že se to obešlo bez hospitalizace. Ve Vlašimi jsem musel tři dny strávit v nemocnici, aby sádra ztverdla. Velice milé mi tehdy bylo, když za mnou do nemocnice přišla paní Šimová (manželka ředitele teoretické výuky; hospodářka internátní kuchyně) a donesla mi poštu z domova (tatínek mi vždy v pondělí posílal Československý sport a Slovenský sport). Důležitější než pošta byla skutečnost, že přišla.

Doba strávená v internátě byla pro mne dost tvrdá. Byla i období, kdy jsem chtěl s bydlením v internátě přestat, a buď dojíždět denně z Prahy, nebo přijmout nabídku od Kolmanů bydlet u nich. Pokud jsem byl v internátě, měl jsem téměř všechnu stravu zdarma, a rodiče na tom nebyli dobře finančně⁹. Možná sehrály svou roli i další důvody, nakonec jsem internát vydržel až dokonce. A ten konec byl svým způsobem dramatický. Vychovatelé se zavázali, že učni z internátu budou mít 100% účast na okresní spartakiádě¹⁰ (poslední ve Vlašimi; ve Vlašimi zrovna dostavěli honosné sídlo pro okresní národní výbor, načež byl okres Vlašim zrušen a Vlašim připadla na okres Benešov). Určitým problémem jsem se stal já jako nenapravitelné nemehlo, a tak ze mne udělali organizačního pracovníka, vybavili mě "megafonem" a dirigoval jsem nástup cvičenců na stadion). Větší problémy byly kolem Tondy Blažejovského, který byl v internátě jako učeň 3. ročníku pro Blanické strojírny. Ten prostě prohlásil, že na spartakiádě cvičit nebude. Vychovatelé Zápotocký a Štorc ho za to strašně zmlátili a sdělili mu, že půjde-li si stěžovat, postarají se, že neudělá závěrečnou učňovskou zkoušku. A tak si Tonda stěžovat nešel, ale se zraněními od vychovatelů zašel k lékaři. Traduje se, že ten do protokolu zapsal "pokus o vraždu". Vychovatelé ovšem nerušeně přípravu na spartakiádu dokončili, spartakiáda proběhla. My, kdo jsme se učili pro Teslu Karlín, jsme od 1. července už chodili do práce v Praze a v září jsme se pak v Mladé Frontě o případu Blažejovský dočetli. Myslím, že do vězení vychovatelé nešli, ale vychovatele pak už přece jen dělat nemohli.

Vzpomínání na dva roky v internátě zakončím jednou milou vzpomínkou. Jednou, někdy uvnitř týdne, měli být u baptistů na Vinohradech dva kazatelé ze Švédska a já jsem moc toužil je slyšet. Pan ředitel (oficiálně: vedoucí školy) Šíma mě tedy poslal na "služební cestu", něco malého jsem v Praze pro školu koupil, a příslušný večer strávil v Praze.

Praha, listopad 2017, červenec 2018

⁹ Denní dojíždění vlakem by stálo zhruba stejně jako cesty domů jednou týdně: Dělnická týdenní obousměrová jízdenka pro každodenní dojíždění se téměř cenou nelišila od jízdenky pro jednotlivou jízdu, šlo asi o 12 Kč.

¹⁰ Velmi nadšeným cvičencem na spartakiádě byl československý farář Jiří Kostecký. Jeho manželka prodávala v knihkupectví, a tam jsem u ní koupil jubilejní vydání kralické bible i s apokryfy.